

Red: Arne Borg

Olämpliga ungdomsmiljöer

Föreningen Sveriges Socialchefer uppvaktade kommunminister Karl Boo den 17 mars 1982 tillsammans med företrädare för Föreningen Sveriges Fritidschefer och Skolledarförbundet och krävde att initiativ tas för att få till stånd en lagstiftning, som ger kommunerna inflytande och kontroll över nöjes- och fritidssektorns utveckling.

FSS överlämnade en skrivelse och namnunderskrifter från ca 145 socialchefer, enligt följande:

I olika sammanhang har framförts förslag, som syftar till att ge kommunerna ett ökat inflytande över nöjes- och fritidssektorns utveckling. Bakgrunden är framför allt förekomsten av spelhallar, vissa diskotek och andra samlingsplatser med ett klart olämpligt och destruktivt innehåll.

Kommunerna och föreningslivet svarar för de positiva insatserna och organiserar bla en omfattande ungdoms-, fritids- och kulturverksamhet.

Samhällets och folkrörelsernas arbete försvåras ofta. Många inslag i det kommersiella nöjeslivet utgör ett direkt hot mot ideella insatser, sociala och pedagogiska mål. Social-, fritids- och skolförvaltningarna tvingas arbeta med problem, som skapats eller förvärrats i de olämpliga ungdomsmiljöerna.

Det ekonomiska läget innebär bla att ideella organisationer och kom-

munala organ får det svårare att upprätthålla den nuvarande verksamhetsnivån. Begränsningar och nedläggningar aktualiseras i de flesta kommuner. Ett minskat fritids- och kulturutbud från samhällets och organisationernas sida ökar utrymmet för kommersiella aktiviteter.

Det är nödvändigt att kommunerna får möjlighet att kontrollera utvecklingen inom hela fritids- och nöjessektorn. Därför bör man enligt vår mening genomföra en lagstiftning, som ger kommunerna rätt att säga nej till oönskad etablering inom fritids- och nöjessektorn.

Kommunernas rättighet att säga nej (veto) får inte begränsas till en eller annan aktivitetsform. Av sociala och andra skäl är det nödvändigt att socialnämnderna, skolstyrelserna, fritidsnämnderna och föreningslivet får möjlighet att ta ställning till alla planer på att etablera fritids- och nöjesinrättningar oberoende av dessas storlek. Vi vill således inte begränsa denna möjlighet till spelområden.

En kommuns tillfälle att säga nej innebär självfallet inget förbud mot att privata intressenter etablerar sig inom nöjessektorn. Många aktiviteter, som startas av kommersiella skäl, är av bra kvalitet och fyller viktiga behov. Vårt förslag innebär att kommunen skall ha kontroll över utvecklingen inom sina egna gränser och ges en chans att vid behov säga nej och i möjligaste mån förhindra tillkomsten av olämpliga ungdoms- och fritidsmiljöer.

Rent organisatoriskt kan ovan aktualiserade förslag lösas på flera sätt. Beslut kan fattas av kommunal nämnd, kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige efter det att en framställning om tillstånd varit på remiss hos berörda nämnder, polisen och föreningslivets lokala arbetsorgan. Beslut kan också fattas av länsstyrelsen efter kommunens hörande varvid kommunen alltså har vetorätt. Hur själva handläggningen skall utformas bör bli föremål för prövning.

Ett stort antal medlemmar har gett sig uttryck för sin uppfattning i fråga.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

att initiativ tas för att få till stånd en lagstiftning, som ger kommunerna inflytande och kontroll över nöjes- och fritidssektorns utveckling.

Det förstärkta familjehemmet

Föreningen Sveriges Socialchefer har beretts tillfälle avge yttrande över betänkandet "Det förstärkta familjehemmet" Ds S 1981: 17, och får med anledning härav framhålla följande:

Betänkandets innehåll

I betänkandet behandlas möjligheterna att använda familjevård som ett behandlingsalternativ för vuxna alkohol- och narkotikamissbrukare. Betänkandet innehåller förslag på hur sådan vård kan organiseras. Utredningen menar att familjehemmen kan göras mindre sårbara om ett samarbete organiseras mellan ett mindre antal familjehem. Utredningen föreslår också att statsbidragen till vård i enskilt hem av missbrukare förändras. Dessutom behandlas metodfrågor, ansvarsfrågor och olika juridiska frågor.

Föreningens synpunkter

Normalisering och professionalisering

Enligt utredningen bör familjevård inte bli en form av yrkesmässig vård. Familjevården skall i stället ge klienten möjlighet att få kontakt med ett "normalt" vardagsliv. Utredningen menar dock att familjehemmen behöver stöd och exemplifierar med handledning i initialskedet, hjälp med praktiska ekonomiska och juridiska frågor samt psykologiskt stöd i kritiska situationer.

Föreningen vill för det första understryka att en behandling i närmiljön alltid bör eftersträvas och att en

familjehemsplacering endast bör tillgripas när en sådan vård framstår som bästa alternativ. Det som ofta kännetecknar svåra missbrukare är relationsstörningar som kan gå tillbaka till den tidiga barndomen. Därför behöver missbrukaren bygga upp relationer som är fasta och långvariga. I första hand bör man alltså försöka stärka befintliga relationer även om dessa är svaga. Det är som regel bättre att stärka relationerna i det egna hemmet än att försöka bygga upp nya relationer som måste brytas efter något år.

För det andra vill föreningen peka på de risker som är förenade med en avprofessionaliserad familjevård. En uppenbar risk är att familjehemmen får uppgifter som de inte har möjligheter att klara. Personer som klarar en behandling i sin hemmiljö bör, som tidigare framhållits, inte placeras i familjehem och inte heller personer med dålig behandlingsmotivation och/eller mycket svåra personliga och sociala problem. Den grupp som bör bli aktuell för familjehemsvård blir därför sannolikt liten. Frestelsen att utnyttja familjehemmen för personer som rätteligen behöver annan vård blir därmed stor. Enligt föreningens mening är det realistiskt att räkna med att familjehemmen kommer att ställas inför stora problem i form av återfall i missbruk, sviktande behandlingsmotivation osv.

Föreningen anser därför att värdfamiljernas vuxna medlemmar måste få utbildning i mänskliga relationer och psykosocial problematik. För att kunna hjälpa människor med svåra missbruksproblem krävs engagerade personer som också kan diskutera sina egna problem och hur de egna problemen kan påverka behandlingssituationen. I utbildningen bör därför ingå en diskussion om vilka egna behov som värdfamiljen tillfredsställer genom att ställa upp.

Föreningen vill för det tredje rikta uppmärksamheten på att det innebär en oerhörd känslomässig påfrestning för en familj att upplåta sitt hem

för en missbrukare under ett år för att sedan ställa upp för en annan missbrukare. En sådan situation är långt ifrån normal. Den första tiden efter placeringen är som regel mest konfliktfylld. Sedan kommer i bästa fall en anpassning och känslomässig bindning. Den bindning som uppstått måste dock brytas när den är som bäst. En värdfamilj som skall klara dessa påfrestningar måste ha goda kunskaper och fortlöpande vård.

Familjevårdens organisation

Utredningen föreslår att särskilda resurser skall avsättas för att stödja och handleda familjehem. Utredningen menar att detta inte innebär något avsteg från helhetsprincipen eftersom uppgiften "kräver speciella kunskaper och tar mycket tid, varför denna ej utan vidare bör åläggas socialsekreterare, som har många andra uppgifter". Det kan anmärkas att denna motivering kan användas för att bryta ut snart sagt vilken som helst av de uppgifter som normalt åvilar en socialsekreterare. Varje specialisering är ett avsteg från helhetsprincipen och bör därför prövas noga. Enligt föreningens mening är det angeläget att denna prövning görs ute i kommunerna och föreningen avvisar därför varje försök från centralt håll att styra kommunernas organisationsutveckling.

Ett annat skäl att skynda långsamt när det gäller att lägga fast de organisatoriska formerna för familjevården är att verksamheten än så länge är relativt utvecklad och oprövd. Den försöksverksamhet som bedrivits inom ramen för utredningsarbetet har pågått under kort tid och även i övrigt är erfarenheterna begränsade. Enligt föreningens mening är det därför viktigt att verksamheten inte låses fast i alltför strikta organisatoriska former. Redan nu är det för övrigt möjligt att skönja organisatoriska lösningar som i vissa avseenden är överlägsna den i utredningen föreslagna. Som exempel kan nämnas att möjlighet finns att

knäta ett antal familjehem till ett behandlingshem med resurser för utbildning och handledning. Ett behandlingshem skulle också kunna rycka in med mera kvalificerade insatser i ett krisläge.

Statsbidraget

Föreningen anser det mycket viktigt att statsbidrag utgår till här aktuell verksamhet bla för att ge den samma villkor som institutionsvård har i det avseendet. Självfallet ger statsbidrag också den stimulans av denna verksamhet som föreningen bedömer angelägen.

Av vad som ovan sagts följer däremot att föreningen är negativ till de föreslagna formerna för statsbidragen eftersom de i alltför hög grad styr den organisatoriska utformningen av verksamheten. Föreningen menar att statsbidrag bör utgå för familjevård oavsett organisatorisk form. Den socialpolitiska historien vimlar av exempel på hur rigida regler hindrat en sund och rationell utveckling av det sociala arbetet. Det är angeläget att värna om att den frihet som socialtjänstlagen ger kommunerna inte naggas i kanten redan under första socialtjänståret.

Våra recensenter

Alice Hermansson är fil kand och sjuksköterska vid socialmedicinska institutionen, Uppsala universitet, Stig Phanér docent vid psykologiska institutionen, Göteborgs universitet, Sven Hessle verksam som forskare vid Institutet för socialt arbete, Göteborg, Lars Berg och Monica Nilsson är distriktsläkare respektive skolsköterska i Tibro, Jan Beskow och Solverig Cronström-Beskow är docent respektive psykolog vid psykiatriska kliniken, Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg, Birger Rundcrantz föreståndare för rådgivningsbyrå i alkoholfrågor, Härnösand, Kerstin Tode vårdcentralpsykolog i Skaraborgs län.